

עין משפט ונר מצוה

ע א מיי פ"ו מהל' אבות הטומאה הל' ב [ה]:
עא ב מיי פ"ה מהל' טעות הל' ו טוש"ע הל"ס ס' ג סעי' יב:
עב ג מיי פ"ח מהל' עבודת כוכבים הל"ר ה סמג גלות מה טוש"ע י"ד ס' קמג סעי' א:
עג ד ה ו ז ח מיי שם הלכה ד סמג שם טוש"ע י"ד ס' קמג ס"ג:
עד ט ו מיי שם טוש"ע שם סעי' ד:
עה כ מיי שם הל' ה טוש"ע שם סעי' ה:
עו לו מיי שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ד:

הנהגות מהר"י

לנרא

א תוס' ד"ה הוא שסיד וכו'. י"ב ע"י תנשנות רמ"א ס' קיד פירוט על דברי תוס' האלו:

מוסף רש"י

מחצה על מחצה. התמחה שלו תנשנת בארבע אמות של כניסה. לפי שמיניהו תמימם להרחיקו משלו ארבע אמות וליכנס כולו תוך שלו (שם). מטמאה במשא. אדם השואה (שם 39.). במקום שנפנה ביום. מתרחק מני אדם צלילה כבוס (ברכות 38.). המשחתה לבית. שלו, אבל של חביו לאו כולו לאסור (חולין 10.). אסור. דאע"ג דמחור לקרקע הוא. לענין עבודת כוכבים תכלש דמן, דאי אמרת כמחור דמי לא אסריה. דכ"י גמתינן (לעיל מה). אלהיהם של ההרס ולא ההרס אלהיהם, ואי אמרת כמחור דמי לא נאסר דהוי דומיא דהר (משילה ב.).

רבינו חננאל

לתוך שלו רבונה; ומקשינן והא קא שביק רוחא לעבודת כוכבים ופרקינן דעביד ליה לאותו מקום שהניחו מופנה בית הכנסת שלא להרויח לעבודת כוכבים; והא בעי צניעותא. ופרקינן דעביד ליה בית הכנסת דרעיונות דלית להו צניעותא. אבל גדול יכול א"ג דהא רחביא איזוהי צנע זה הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום וארקיסנא כדרך שנפנה ביום בצניעות מכוסה כך נפנה בלילה בצניעות (א) אם היה הכותל שלו ושל בחדרת כוכבים ידין מחצה למחצה אבניו עצי וועפרו מטמאין בשרץ ר' עקיבא אומר מטמא אפילו במשא כנדה כו':
מתני' שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים כוכבים הרי זה אסור כולו לעולם. אבל אם בנאו לשום בית דירה ואח"כ סיירו וכיירו ופילגוהו לא סיד ולא כיוי ולא חידש אלא הכניס עבודת כוכבים לתוכו והוציאה הבית מותר. ובא ר' הוושקי אפילו לא בנה זה הבית לשום עבודת כוכבים אלא השתחוה לבית אסור. והא דתנן במתני' שלשה בתים ולא תני ד' משום דלענין ביטול בנה והשתחוה חד הוא ולא מבטיל אלא בתניזה לפיכך חשיב להו באר: שלש אבנים הן אבן

מוז:

אבניו ועציו ועפרו **במטמאין בשרין**. ואפי' למ"ד (לעיל מה): אין עובדין לשצרים הצ"ע כגון שהיתה עבודת כוכבים של ישראל או של עובד כוכבים והשתמחו לה ישראל וצירושלמי מוקי כגון שהשתמחו לכל אבן ואבן וכן פ"ה **י'**: **בית** שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים. פרש"י שמתילת צניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הצית עצמו וכן בסמוך גבי אבן שחצנה מתחלה לצימוס **(י')** מקום מושב של עבודת כוכבים ועובדים את הצימוס כעבודת כוכבים עצמה ויפה כוון בזה דודאי צ"ל שהצית והאבן נעשו ליעצד דאי להיות משמשי עבודת כוכבים הא אמרינן (לעיל יט.): משמשי עבודת כוכבים אינן אסורים עד שיעבדו ואילו בגמרא קאמר גבי צית צית צנה אע"פ שלא השתחוה וגבי אבן נמי מדקמני חצנה מתחלה משמע דלא עבד (ה) צה כצר דאי עבד צה ל"ל חציצה מתחלה לכך **י'**הא גבי תפילין (ברכות דף כג.): אמרינן זר ציה ולא אומניה וכן זו נמי לא ליבעי חציצה מתחלה אי עבד צה מיהו מתוך לשונו משמע שהצית והאבן נעשו להניח עבודת כוכבים ואגב עבודת כוכבים עובדים הצית והאבן וק"ק דגבי אשירה בסמוך אין לפרש כן שהיא נטוע לשום תחתיו עבודת כוכבים ואגב עבודת כוכבים עובדין [את] האילן דהא אמרינן בגמרא **(י')** רישא ד"ה ואילו ר"ש אומר הואיל ולזורה הס עובדין נמיר להס את האילן ולא קאמר דאגב עבודת כוכבים עובדין את האילן לכן נראה לפרש בכל שלשמן שצנה וחצנ ונטע להיות עבודת כוכבים עצמה והא דנקט גבי אבן לצימוס אע"ג דקתם צימוס רגילות הוא להיות משמש עבודת כוכבים כמו צימוס של מלכים מ"מ נקט צימוס שלא היתה חסונה צענייהם לעבדה אלא אותם שדומה לצימוס לפי שציה נותנין עליה עבודת כוכבים:

אבן שחצבה מתחלה. ה"ה דהוה מזי למנקט זקפה להשתחוות לה כדא"ר יהודה (לעיל דף מו.). גבי לבנה ונ"ל דלא דמי דהא דא"ר יהודה דזקיפתה אופרתה היינו בהשתמחו לה

עובד כוכבים דאמר שליחותיה לישראל עבד כיון דגלי דעתיה לעבודת כוכבים נתכוין אבל הכא בחציצה לצד נאסרה משום דהוי מעשה חשוב וה"נ אמר בגמרא צנה אע"פ שלא השתמחו וה"נ נימא חצנה אע"פ שלא השתמחו **י'**ומיהו לפי מה שפ"ה בגמרא דמתני' אחיא כמ"ד אסורה מיד ודאי הוי רבותא טפי בזקפה אע"ג דלא חצנה דמתסר אליציה כדמשמע לעיל אלא נקט חצנה כמו צצית צנאו וצאלין נטעו כו': **י'** **ג'דעו** ופסלו לעבודת כוכבים. פ"ה לעבוד בגידולין שיגדלו מעתה ושאניו עושה עבודת כוכבים רק החידוש ויפה כוון שאם נתכוין העובד כוכבים לעקרו לעשותו לעבודת כוכבים ודאי הכל אסור אע"פ שאילן מחובר כיון שעשה מעשה בגוף האילן **י'**דומיא דעפר דחפר צה צורות שחין ומערות שנאסר גם שאר הקרקע לפי שעשה צה מעשה: **ד"ג** **העמיד תחתיו עבודת כוכבים** **(י')** ובפ"ה הרי זו מותרת. ואע"ג דכי לא בטלה נמי לא הוי משמשינ דהא אליצא דרבנן קא מוקמינא לה בצמ' דאמרינן אילן שננטע ולצסוף עבדו מותר והכא מסתמא לא נטע מתחלה לכך מדלא מפרש עלה שנטעו מתחלה לכך מ"מ כל זמן שלא בטלה איסורא דרבנן איכא שצעה שעבודת כוכבים נראית תחתיה נראה כאליו נטועה מתחילה לכך: **והאבן** בנה תנן. הוה מזי למימר וליטעמיך צימוס דתלוש הוא נמי תנא חצנה אלא חצנה וה"ה השתמחו וה"נ צנה וה"ה השתמחו: **אי** הבי ג' **ארבעה** הוו. גבי צימוס נמי איכא למיפרך הכי דהא השתמחו לצימוס אסור וצחד שניחא ממרני: **והוא** **א'** ששייד וכייד בגופה של **אבן**. **י'**אור"י כי **(י')** לאו דוקא נוטל מה שחידש ותו לא דא"כ אפילו לא סיד בגופה של אבן נמי נוטל מה שחידש אלא נוקב כל האבן מעצר לעצר כנגד החידוש ונטול:

גדעו

אסירא ור' חמי אציטול קאי וה"ק אפי' סיד בגופיה קני לה צהא ציטולא דמתני' ולא צניי ציטול דעובד כוכבים: **וסיפסר כולה**.

ותיבעי עובד כוכבים לצטלה או אם היתה של ישראל תאסר עולמית קמ"ל דלא חייל שם עבודת כוכבים אלא אחידוש: וסלקה הרי זה מותרת:

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

יודון מחצה על מחצה. אותו חלק של עבודת כוכבים אינו עולה לו ככניסת ד' אמות אבל חלקו עולה לו שאם היה עביו שתי אמות מונה האמה שלו וכונס עוד ג' אמות לתוך שלו: **אצניו ועציו ועפרו**. של אותו כותל מטמאין כשרץ אפילו חלקו לפי שאין ברירה. שרץ אין מטמא במשא: **שקץ**. לשון שרץ: **נדה מטמאה במשא**. דכתיב^(א) וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו אלמא תמימיה לכלי אשר **(א)** נשא אותה ואע"פ שלא נגעה שאפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן ככלל אר שרץ עליו הן: **תורס כמו דוח**. עבודת כוכבים מישמעי: **גב'** **דעבד ליה צהל"ס**. שנפנה שם: **והא צניי צניעותא**. ואין תנן דאסור לבנות כותל להפסיק צינו וצין עבודת כוכבים לפי שצוהו לעבודת כוכבים: **צמקוס שפנה ציוס**. שררץ צניעות ואע"ג דצינו צה' הרווא (ברכות סב.) לא חימא צמקוס שהא נרץ להמתחק צלילה כציוס אלא אימא כדרך שנפנה ציוס שהא נפרע מיוסצ וכשיעור שמתו חממים טפה ועפחיים מ"מ ש"מ דצעין נמי צלילה צניעות והכא ליכא צניעות דחזו ליה צני עבודת כוכבים: **ציזמו וויגנ'**. קוואס וצרקניס: **בתנני'** **שלאש צמיוס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **צית**. שמתלת צניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הצית עצמו: **הרי זה אסור**. דכל הצית הוי עבודת כוכבים ואם העובד כוכבים צנאו אסור עד שיצטלנו שימון ממנו קתא ואם של ישראל הוא אסור עולמית אצניו עציו ועפרו: **סיירו ויזירו לעבודת כוכבים**. שהיה צית צנוי לצירת אדם והקצוה לעבודת כוכבים וטחו צסיד ועשה צו ציורין לעבודת כוכבים: **נוטל מה שחידש**. אם צא ישראל לצטלו נוטל מה שחידש ומותר הצית ואע"פ שלא ציטלו עובד כוכבים או אפילו היתה של ישראל **י'**מומר" ש אין עבודת כוכבים שלו צטילה הכא צטיל שאין נאסר אלא חידוש וההוא חידוש שצטלא אסור צהנאה לעולם ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הצית מעולם אבל אם השתמחו לה עובד כוכבים אחרי כן נאסר כל הצית וצני עובד כוכבים

לצטלו ואם השתמחו לה ישראל אסורה עולמית: **הכניס לתוכו עבודת כוכבים**. ואם הצית עצמו לא נתכוין לעבוד ולא הקצוה לתשמיש עבודת כוכבים אלא לפי שעה הכניס לתוכו עבודת כוכבים: **גב'** **תלוש ולצסוף חצרו**. אצני צית תלושין וצנאן וחצבן צקרקע: **אע"פ שלא השתמחו**. וקסבר תנא דידן עבודת כוכבים אסורה מיד ואע"פ שלא נעצדה: **לענין ציטול צנה והשתמחו חד חשיב ליה**. דצין צנה צין השתמחו כולו אסור אם של עובד כוכבים היא נרץ עובד כוכבים לצטלו ואם של ישראל היא אין לה צטילה עולמית: **בתנני'** **שלא אצניס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **אבן שחצנה**. מן ההר: **מתחלה לצימוס**. מקום מושב עבודת כוכבים שמושבי האלס עליה ועובדין את הצימוס כעבודת כוכבים עצמיו: **הרי זו אסורה**. ואפי' לא העמיד עליה ואם עובד כוכבים חצנה נרץ עובד כוכבים לצטלה ולחסר ממנה מעט עד שתפסוג ואם ישראל חצנה לעבוד עליה עבודת כוכבים אסורה עולמית: **סיידה ויזידה לעבודת כוכבים**. והיא היתה חצובה ועומדת: **נוטל** ישראל מה שחידש העובד כוכבים חורה לרוח והאבן מותרת שלא נעשה עבודת כוכבים אלא החידוש: **העמיד עליה עבודת כוכבים**. לפי שעה ולא הקצה את האבן לצימוס וסילקה הרי זו מותרת ואין צריכה ציטול: **גב'** **והוא שסייד וכייד בגופה של אבן**. שחקק לא צורה צברול אבל סיד וכייד עליה ע"י טיח מותרת צלא ציטול הואיל ולא עבדה עובד כוכבים: **והא ציפ**. סיווד וכיוד שלה אינה נעשה ע"י חקיקה אלא טח על הכותל: **ציני אוריב**. צין לצניה ללצינה מכניסו והוה ליה צגופה: **מי לא עסקינן**. כלומר מתניתינן סיד וכייד סתמא קמני ומי לא משתמע נמי דאי הוה צית שיע מתחלה קודם איסור והדר האי ושייעיה לשם עבודת כוכבים וקמני נוטל דלא קני צלא נטיילת חידוש: **לענין ציטול אסמר**. ולא לפעין תחלת איסור למימרא דלא נאסר אלא אם כן סיד בגופיה אלא ודאי צלא גופיה נמי

אסירא ור' חמי אציטול קאי לה צהא ציטולא דמתני' ולא צניי ציטול דעובד כוכבים: **וסיפסר כולה**.

יודון מחצה על מחצה. אותו חלק של עבודת כוכבים אינו עולה לו ככניסת ד' אמות אבל חלקו עולה לו שאם היה עביו שתי אמות מונה האמה שלו וכונס עוד ג' אמות לתוך שלו: **אצניו ועציו ועפרו**. של אותו כותל מטמאין כשרץ אפילו חלקו לפי שאין ברירה. שרץ אין מטמא במשא: **שקץ**. לשון שרץ: **נדה מטמאה במשא**. דכתיב^(א) וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו אלמא תמימיה לכלי אשר **(א)** נשא אותה ואע"פ שלא נגעה שאפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן ככלל אר שרץ עליו הן: **תורס כמו דוח**. עבודת כוכבים מישמעי: **גב'** **דעבד ליה צהל"ס**. שנפנה שם: **והא צניי צניעותא**. ואין תנן דאסור לבנות כותל להפסיק צינו וצין עבודת כוכבים לפי שצוהו לעבודת כוכבים: **צמקוס שפנה ציוס**. שררץ צניעות ואע"ג דצינו צה' הרווא (ברכות סב.) לא חימא צמקוס שהא נרץ להמתחק צלילה כציוס אלא אימא כדרך שנפנה ציוס שהא נפרע מיוסצ וכשיעור שמתו חממים טפה ועפחיים מ"מ ש"מ דצעין נמי צלילה צניעות והכא ליכא צניעות דחזו ליה צני עבודת כוכבים: **ציזמו וויגנ'**. קוואס וצרקניס: **בתנני'** **שלאש צמיוס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **צית**. שמתלת צניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הצית עצמו: **הרי זה אסור**. דכל הצית הוי עבודת כוכבים ואם העובד כוכבים צנאו אסור עד שיצטלנו שימון ממנו קתא ואם של ישראל הוא אסור עולמית אצניו עציו ועפרו: **סיירו ויזירו לעבודת כוכבים**. שהיה צית צנוי לצירת אדם והקצוה לעבודת כוכבים וטחו צסיד ועשה צו ציורין לעבודת כוכבים: **נוטל מה שחידש**. אם צא ישראל לצטלו נוטל מה שחידש ומותר הצית ואע"פ שלא ציטלו עובד כוכבים או אפילו היתה של ישראל **י'**מומר" ש אין עבודת כוכבים שלו צטילה הכא צטיל שאין נאסר אלא חידוש וההוא חידוש שצטלא אסור צהנאה לעולם ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הצית מעולם אבל אם השתמחו לה עובד כוכבים אחרי כן נאסר כל הצית וצני עובד כוכבים

לצטלו ואם השתמחו לה ישראל אסורה עולמית: **הכניס לתוכו עבודת כוכבים**. ואם הצית עצמו לא נתכוין לעבוד ולא הקצוה לתשמיש עבודת כוכבים אלא לפי שעה הכניס לתוכו עבודת כוכבים: **גב'** **תלוש ולצסוף חצרו**. אצני צית תלושין וצנאן וחצבן צקרקע: **אע"פ שלא השתמחו**. וקסבר תנא דידן עבודת כוכבים אסורה מיד ואע"פ שלא נעצדה: **לענין ציטול צנה והשתמחו חד חשיב ליה**. דצין צנה צין השתמחו כולו אסור אם של עובד כוכבים היא נרץ עובד כוכבים לצטלו ואם של ישראל היא אין לה צטילה עולמית: **בתנני'** **שלא אצניס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **אבן שחצנה**. מן ההר: **מתחלה לצימוס**. מקום מושב עבודת כוכבים שמושבי האלס עליה ועובדין את הצימוס כעבודת כוכבים עצמיו: **הרי זו אסורה**. ואפי' לא העמיד עליה ואם עובד כוכבים חצנה נרץ עובד כוכבים לצטלה ולחסר ממנה מעט עד שתפסוג ואם ישראל חצנה לעבוד עליה עבודת כוכבים אסורה עולמית: **סיידה ויזידה לעבודת כוכבים**. והיא היתה חצובה ועומדת: **נוטל** ישראל מה שחידש העובד כוכבים חורה לרוח והאבן מותרת שלא נעשה עבודת כוכבים אלא החידוש: **העמיד עליה עבודת כוכבים**. לפי שעה ולא הקצה את האבן לצימוס וסילקה הרי זו מותרת ואין צריכה ציטול: **גב'** **והוא שסייד וכייד בגופה של אבן**. שחקק לא צורה צברול אבל סיד וכייד עליה ע"י טיח מותרת צלא ציטול הואיל ולא עבדה עובד כוכבים: **והא ציפ**. סיווד וכיוד שלה אינה נעשה ע"י חקיקה אלא טח על הכותל: **ציני אוריב**. צין לצניה ללצינה מכניסו והוה ליה צגופה: **מי לא עסקינן**. כלומר מתניתינן סיד וכייד סתמא קמני ומי לא משתמע נמי דאי הוה צית שיע מתחלה קודם איסור והדר האי ושייעיה לשם עבודת כוכבים וקמני נוטל דלא קני צלא נטיילת חידוש: **לענין ציטול אסמר**. ולא לפעין תחלת איסור למימרא דלא נאסר אלא אם כן סיד בגופיה אלא ודאי צלא גופיה נמי

אסירא ור' חמי אציטול קאי לה צהא ציטולא דמתני' ולא צניי ציטול דעובד כוכבים: **וסיפסר כולה**. ותיבעי עובד כוכבים לצטלה או אם היתה של ישראל תאסר עולמית קמ"ל דלא חייל שם עבודת כוכבים אלא אחידוש: וסלקה הרי זה מותרת:

עובד כוכבים דאמר שליחותיה לישראל עבד כיון דגלי דעתיה לעבודת כוכבים נתכוין אבל הכא בחציצה לצד נאסרה משום דהוי מעשה חשוב וה"נ אמר בגמרא צנה אע"פ שלא השתמחו וה"נ נימא חצנה אע"פ שלא השתמחו **י'**ומיהו לפי מה שפ"ה בגמרא דמתני' אחיא כמ"ד אסורה מיד ודאי הוי רבותא טפי בזקפה אע"ג דלא חצנה דמתסר אליציה כדמשמע לעיל אלא נקט חצנה כמו צצית צנאו וצאלין נטעו כו': **י'** **ג'דעו** ופסלו לעבודת כוכבים. פ"ה לעבוד בגידולין שיגדלו מעתה ושאניו עושה עבודת כוכבים רק החידוש ויפה כוון שאם נתכוין העובד כוכבים לעקרו לעשותו לעבודת כוכבים ודאי הכל אסור אע"פ שאילן מחובר כיון שעשה מעשה בגוף האילן **י'**דומיא דעפר דחפר צה צורות שחין ומערות שנאסר גם שאר הקרקע לפי שעשה צה מעשה: **ד"ג** **העמיד תחתיו עבודת כוכבים** **(י')** ובפ"ה הרי זו מותרת. ואע"ג דכי לא בטלה נמי לא הוי משמשינ דהא אליצא דרבנן קא מוקמינא לה בצמ' דאמרינן אילן שננטע ולצסוף עבדו מותר והכא מסתמא לא נטע מתחלה לכך מדלא מפרש עלה שנטעו מתחלה לכך מ"מ כל זמן שלא בטלה איסורא דרבנן איכא שצעה שעבודת כוכבים נראית תחתיה נראה כאליו נטועה מתחילה לכך: **והאבן** בנה תנן. הוה מזי למימר וליטעמיך צימוס דתלוש הוא נמי תנא חצנה אלא חצנה וה"ה השתמחו וה"נ צנה וה"ה השתמחו: **אי** הבי ג' **ארבעה** הוו. גבי צימוס נמי איכא למיפרך הכי דהא השתמחו לצימוס אסור וצחד שניחא ממרני: **והוא** **א'** ששייד וכייד בגופה של **אבן**. **י'**אור"י כי **(י')** לאו דוקא נוטל מה שחידש ותו לא דא"כ אפילו לא סיד בגופה של אבן נמי נוטל מה שחידש אלא נוקב כל האבן מעצר לעצר כנגד החידוש ונטול:

יודון מחצה על מחצה. אותו חלק של עבודת כוכבים אינו עולה לו ככניסת ד' אמות אבל חלקו עולה לו שאם היה עביו שתי אמות מונה האמה שלו וכונס עוד ג' אמות לתוך שלו: **אצניו ועציו ועפרו**. של אותו כותל מטמאין כשרץ אפילו חלקו לפי שאין ברירה. שרץ אין מטמא במשא: **שקץ**. לשון שרץ: **נדה מטמאה במשא**. דכתיב^(א) וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו אלמא תמימיה לכלי אשר **(א)** נשא אותה ואע"פ שלא נגעה שאפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן ככלל אר שרץ עליו הן: **תורס כמו דוח**. עבודת כוכבים מישמעי: **גב'** **דעבד ליה צהל"ס**. שנפנה שם: **והא צניי צניעותא**. ואין תנן דאסור לבנות כותל להפסיק צינו וצין עבודת כוכבים לפי שצוהו לעבודת כוכבים: **צמקוס שפנה ציוס**. שררץ צניעות ואע"ג דצינו צה' הרווא (ברכות סב.) לא חימא צמקוס שהא נרץ להמתחק צלילה כציוס אלא אימא כדרך שנפנה ציוס שהא נפרע מיוסצ וכשיעור שמתו חממים טפה ועפחיים מ"מ ש"מ דצעין נמי צלילה צניעות והכא ליכא צניעות דחזו ליה צני עבודת כוכבים: **ציזמו וויגנ'**. קוואס וצרקניס: **בתנני'** **שלאש צמיוס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **צית**. שמתלת צניינו לעבודת כוכבים והיו עובדין את הצית עצמו: **הרי זה אסור**. דכל הצית הוי עבודת כוכבים ואם העובד כוכבים צנאו אסור עד שיצטלנו שימון ממנו קתא ואם של ישראל הוא אסור עולמית אצניו עציו ועפרו: **סיירו ויזירו לעבודת כוכבים**. שהיה צית צנוי לצירת אדם והקצוה לעבודת כוכבים וטחו צסיד ועשה צו ציורין לעבודת כוכבים: **נוטל מה שחידש**. אם צא ישראל לצטלו נוטל מה שחידש ומותר הצית ואע"פ שלא ציטלו עובד כוכבים או אפילו היתה של ישראל **י'**מומר" ש אין עבודת כוכבים שלו צטילה הכא צטיל שאין נאסר אלא חידוש וההוא חידוש שצטלא אסור צהנאה לעולם ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הצית מעולם אבל אם השתמחו לה עובד כוכבים אחרי כן נאסר כל הצית וצני עובד כוכבים

לצטלו ואם השתמחו לה ישראל אסורה עולמית: **הכניס לתוכו עבודת כוכבים**. ואם הצית עצמו לא נתכוין לעבוד ולא הקצוה לתשמיש עבודת כוכבים אלא לפי שעה הכניס לתוכו עבודת כוכבים: **גב'** **תלוש ולצסוף חצרו**. אצני צית תלושין וצנאן וחצבן צקרקע: **אע"פ שלא השתמחו**. וקסבר תנא דידן עבודת כוכבים אסורה מיד ואע"פ שלא נעצדה: **לענין ציטול צנה והשתמחו חד חשיב ליה**. דצין צנה צין השתמחו כולו אסור אם של עובד כוכבים היא נרץ עובד כוכבים לצטלו ואם של ישראל היא אין לה צטילה עולמית: **בתנני'** **שלא אצניס הן**. לענין ציטול עבודת כוכבים: **אבן שחצנה**. מן ההר: **מתחלה לצימוס**. מקום מושב עבודת כוכבים שמושבי האלס עליה ועובדין את הצימוס כעבודת כוכבים עצמיו: **הרי זו אסורה**. ואפי' לא העמיד עליה ואם עובד כוכבים חצנה נרץ עובד כוכבים לצטלה ולחסר ממנה מעט עד שתפסוג ואם ישראל חצנה לעבוד עליה עבודת כוכבים אסורה עולמית: **סיידה ויזידה לעבודת כוכבים**. והיא היתה חצובה ועומדת: **נוטל** ישראל מה שחידש העובד כוכבים חורה לרוח והאבן מותרת שלא נעשה עבודת כוכבים אלא החידוש: **העמיד עליה עבודת כוכבים**. לפי שעה ולא הקצה את האבן לצימוס וסילקה הרי זו מותרת ואין צריכה ציטול: **גב'** **והוא שסייד וכייד בגופה של אבן**. שחקק לא צורה צברול אבל סיד וכייד עליה ע"י טיח מותרת צלא ציטול הואיל ולא עבדה עובד כוכבים: **והא ציפ**. סיווד וכיוד שלה אינה נעשה ע"י חקיקה אלא טח על הכותל: **ציני אוריב**. צין לצניה ללצינה מכניסו והוה ליה צגופה: **מי לא עסקינן**. כלומר מתניתינן סיד וכייד סתמא קמני ומי לא משתמע נמי דאי הוה צית שיע מתחלה קודם איסור והדר האי ושייעיה לשם עבודת כוכבים וקמני נוטל דלא קני צלא נטיילת חידוש: **לענין ציטול אסמר**. ולא לפעין תחלת איסור למימרא דלא נאסר אלא אם כן סיד בגופיה אלא ודאי צלא גופיה נמי

אסירא ור' חמי אציטול קאי לה צהא ציטולא דמתני' ולא צניי ציטול דעובד כוכבים: **וסיפסר כולה**. ותיבעי עובד כוכבים לצטלה או אם היתה של ישראל תאסר עולמית קמ"ל דלא חייל שם עבודת כוכבים אלא אחידוש: וסלקה הרי זה מותרת:

עובד כוכבים דאמר שליחותיה לישראל עבד כיון דגלי דעתיה לעבודת כוכבים נתכוין אבל הכא בחציצה לצד נאסרה משום דהוי מעשה חשוב וה"נ אמר בגמרא צנה אע"פ שלא השתמחו וה"נ נימא חצנה אע"פ שלא השתמחו **י'**ומיהו לפי מה שפ"ה בגמרא דמתני' אחיא כמ"ד אסורה מיד ודאי הוי רבותא טפי בזקפה אע"ג דלא חצנה דמתסר אליציה כדמשמע לעיל אלא נקט חצנה כמו צצית צנאו וצאלין נטעו כו': **י'** **ג'דעו** ופסלו לעבודת כוכבים. פ"ה לעבוד בגידולין שיגדלו מעתה ושאניו עושה עבודת כוכבים רק החידוש ויפה כוון שאם נתכוין העובד כוכבים לעקרו לעשותו לעבודת כוכבים ודאי הכל אסור אע"פ שאילן מחובר כיון שעשה מעשה בגוף האילן **י'**דומיא דעפר דחפר צה צורות שחין ומערות שנאסר גם שאר הקרקע לפי שעשה צה מעשה: **ד"ג** **העמיד תחתיו עבודת כוכבים** **(י')** ובפ"ה הרי זו מותרת. ואע"ג דכי לא בטלה נמי לא הוי משמשינ דהא אליצא דרבנן קא מוקמינא לה בצמ' דאמרינן אילן שננטע ולצסוף עבדו מותר והכא מסתמא לא נטע מתחלה לכך מדלא מפרש עלה שנטעו מתחלה לכך מ"מ כל זמן שלא בטלה איסורא דרבנן איכא שצעה שעבודת כוכבים נראית תחתיה נראה כאליו נטועה מתחילה לכך: **והאבן** בנה תנן. הוה מזי למימר וליטעמיך צימוס דתלוש הוא נמי תנא חצנה אלא חצנה וה"ה השתמחו וה"נ צנה וה"ה השתמחו: **אי** הבי ג' **ארבעה** הוו. גבי צימוס נמי איכא למיפרך הכי דהא השתמחו לצימוס אסור וצחד שניחא ממרני: **והוא** **א'** ששייד וכייד בגופה של **אבן**. **י'**אור"י כי **(י')** לאו דוקא נוטל מה שחידש ותו לא דא"כ אפילו לא סיד בגופה של אבן נמי נוטל מה שחידש אלא נוקב כל האבן מעצר לעצר כנגד החידוש ונטול:

אסירא ור' חמי אציטול קאי לה צהא ציטולא דמתני' ולא צניי ציטול דעובד כוכבים: **וסיפסר כולה**. ותיבעי עובד כוכבים לצטלה או אם היתה של ישראל תאסר עולמית קמ"ל דלא חייל שם עבודת כוכבים אלא אחידוש: וסלקה הרי זה מותרת:

מסורת הש"ס

(א) [שבת פב.], **(ב)** [נתי מוס' לעיל יג. ד"ה אצל], **(ג)** ברכות פב., **(ד)** [במשנה שנמשניות ובפי' הרב ובמור"ט ע"ש א"י וביניה וכן אימא בערוך ערך מיי], **(ה)** [משילה כ. חולין טז.], **(ו)** [ויקרא טו], **(ז)** [בס"א: משומר, **(ח)** [שנטל רש"י, **(ט)** בס"א: הבימוס עצמו עבודה זרה, **(י)** ונע"ט מוס' שבת פב: ד"ה אצניו], **(כ)** זה הדבור וגם דבור שאח"כ שייך לדף מה,

פירושים

תורה אור השלם

- ולא תבדיל תועבה אֶל ביתך וְהִייתָ יָחִיד כְּבוֹדוֹ שָׁקֵץ תִּשְׁקָצֶנּוּ וְתִעָבַד תִּתְעַבְּבוּ בִּי יָחִיד הוּא:
- וּטְמוּאָתָם אֵת צַפּוּי פְּסִילֵי כִסֵּף וְאֵת אֶפְרַת מִשְׁכַּב וְהָרָק תִּזְרֹם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ: יִשְׁעִיהוּ ל כב

גליון הש"ס

מתני' נוטל מה שסייד. כסדר המשנה במשניות הרמב"ם וחדש נוטל מה שחידש: תוס' ד"ה בית וכו' הא גבי תפילין. לא ידעמי למאי צריכים לנראה וז הא לאידא מפרסר הכא השתמחו אע"פ שלא צנאה אסור. הכי דהשתמחוהו לתוך אסור ויצי: ד"ה אבן וכו' וביהו לפי מה שפ"ה נראה כאלו היה אפשר לנטות מדברי רש"י ולומר דמתני' ס' דעד שחשעד וימית מעשה חשוב דנצין אסור מיד אבל וקיסא לא. אבל מיהו לי הא לא נטיל דף קט ע"צ אחת הימא למ"ד וכו' ושל עובד כוכבים עד שחשדה. הכי דהתם מיידי צננה כיפה ואפ"ה למ"ד משתעבד לא נאסר ע"י הצנן לתוך וא"כ אי"א לנטות מדברי רש"י: ד"ה נציו וכו' דויבא דעפר דחפר. לקמן דף מד ע"ז: ד"ה והוא שסייד וכו' אור"י. עיין תשו' הרמ"א ס' ק"ג:

הגהות הב"ח

- גבי אי הכי שלשה לכלי ומיתת הכי נתקן:
- שם דלענין ציטול תנן צנה: **(א)** רש"י ד"ה נדה וכו' לכלי אשר נשא. י"ב עיין בשבת דף פב ע"צ כתב רש"י ח"ו נדה מטמאה במשא אדם הטושה